

Hengelo, 23 april 2012

Raadsvergadering dinsdag 24 april 2012 → Agendapunt C5: Warmtenet

MdV,

Wat kost warmte? Die vraag stelde de VVD-fractie al tijdens de raadsbehandeling van dit onderwerp in het najaar van 2007. En die vraag is eigenlijk nog steeds actueel. Wellicht moeten we er nu de volgende vraag aan vastkoppelen: wat willen wij betalen voor warmte? Oftewel: wat hebben wij er voor over?

Laat ik voorop stellen --en de VVD wil er ook geen enkele misverstand over laten bestaan--: uiteraard staan wij sympathiek tegenover de doelstelling van het project Warmtenet.

Echter, bij de behandeling van dit onderwerp vliegen ons de termen 'restwarmte', 'duurzaamheid', 'milieuvriendelijkheid', 'green-deals', 'CO2-reductie', etc. etc. om de oren. Daarmee krijgt dit onderwerp een groot knuffelgehalte, waardoor zelfs alleszieners snel blind worden gemaakt. Daarin schuilt een grote valkuil en dat bespeur ik met de behandeling van dit agendapunt in deze raad ook. Wie binnen onze raad overziet het gehele project? Of laat ik het anders stellen: wie van ons --de raad als controlerende macht-- doorziet alle investeringen en andere financiële paragrafen van dit project. Van de griffier begreep ik, dat ik de enige ben geweest die kennis heeft genomen van het niet-openbare stuk Deel C, waarin de 'Rekensheets' zijn opgenomen. (Deel C ligt in een afgesloten la van de griffier en is uitsluitend in zijn bijzijn in te zien.)

Laat ik echter voor mijzelf spreken, dat ik overigens doe namens de VVD-fractie. De VVD heeft waardering voor de vooruitgang in planvorming. Wij willen echter nadruk leggen op de financieel/economische paragraaf en de risico's voor de gemeente. In dat verband wil ik twee punten behandelen: de rendementseis en de projectrisico's.

Door in te stemmen met het bedrijfsplan stemmen we ook in met de in het plan genoemde uitgangspunten, met name de rendementseis van minimaal 7% I.R.R. (Internal Rate of Return), zonder toelichting of in dit verband bedoeld wordt op eigen vermogen of totaal vermogen. Ernst & Young gaat op pag. 30 hierop in. Verwezen wordt naar een studie van de Energiekamer die algemeen in Nederland gehanteerd wordt voor warmteleverings activiteiten --o.a. door de NMa-- naar effecten van de Warmtewet op de warmteprijs. Deze studie leidt tot een brutorendementseis van 8,1%. De in het bedrijfsplan voorgestelde 7% wordt niet onderbouwd. De VVD ziet geen enkele reden om af te wijken van de 8,1%. Ernst & Young schrijft hierover (pag 31) : "aan de hand van bedrijfseconomische beginselen zouden alleen projecten waarbij de project I.R.R. hoger is dan het normatieve rendement doorgang moeten vinden. Het berekende rendement is 6,8% en is daarmee lager dan 8.1%. Het project is op basis van deze maatstaf bedrijfseconomisch niet interessant voor investeerders." E&Y gaat ook in op de rendementseis op eigen vermogen. Verwezen wordt naar een rapport van Oxera voor een schatting van een rendementseis voor eigen vermogen verschaffers: "gem. 10,9 %. Het bedrijfsplan komt uit op 3,5 % en ligt daarmee onder het rendement voor risicovrije investeringen".

Dit alles lijkt droge theorie. Maar het betekent in feite dat het vrijwel onmogelijk zal blijken om vreemd vermogen voor dit project aan te trekken zonder aparte garanties. (Zie E&Y, pagina 33.)

Vraag 1: Waarom accepteert u een rendementseis van 7%, terwijl de Energiekamer een rendementseis van 8,1% voorschrijft?

Het percentage van 7 % is gebaseerd op de gemeentelijke omslagrente van 5,5 %, verhoogd met 1,5 % risico-opslag en is daarmee een redelijk te achten rendementsvereiste. Elk in aanbouw genomen nieuw project dat een rendement 'doet' van 7 % leidt tot een verhoging van het gemiddelde rendement van 3,5 %.

Overigens is de rapportage van E&Y waaraan wordt gerefereerd van 6 mei 2010. Dit rapport kijkt naar het Warmtebesluit versie 23-11-2009. Intussen is de ontwerp-Warmtewet gewijzigd. De prijs voor de consument hoeft alleen nog maar getoetst te worden op basis van maximum prijs en niet meer op redelijke prijs. De toetsing op redelijke prijs werd bepaald op een door de NMa vast te stellen rendement.

Voorgesteld wordt wel dat de NMa achteraf een rendementstoets kan uitvoeren. Dit echter om te bepalen dat er geen overmatige winsten worden behaald. Op basis van een redelijk rendement. Deze is nog niet gedefinieerd.

De rapportage van de Energiekamer verwijst naar het onderzoek Oxera (the Cost of Capital for Heat Distribution en Supply, september 2009). Oxera geeft aan dat een WACC voor belasting tussen 5,1 en 7,6% redelijk is.

De door E&Y genoemde rapportage van de Energiekamer geeft in artikel 20 aan dat het normrendement 6,3% van de activawaarde bedraagt (hierbij wordt verwezen naar Oxera)

De bruto WACC van 8,1 % is het gemiddelde van 6,7 en 9,5 %, dat wordt genoemd in het rapport van de Energiekamer. Dus er wordt geen rendementseis van 8,1 % voorgeschreven. Het is een indicatie. De 7 % die we hanteren valt even goed binnen de range van 6,7 en 9,5 %.

Vraag 2: Om vreemd vermogen aan te trekken wordt geadviseerd een rendementseis van 10,9% na te streven. Het bedrijfsplan komt uit op 3,5%. Welke garanties gaat de gemeente regelen om voldoende investeringen te kunnen doen? Welke risico worden daarbij gelopen?

De gemeente zal in voorkomende gevallen (al dan niet samen met de provincie) zelf moeten financieren, of garant staan, of garanties vragen bij het Energiefonds Overijssel. Daarnaast zal naarstig worden omgezien naar mogelijkheden van lease.

E&Y beschrijft op pag 17 e.v. de projectrisico's. Opvallend daarbij is het Investeringsrisico. E&Y schrijft: "overschrijding van investeringsbudgetten is bij infrastructurele werken in zijn algemeenheid groot door te lage budgettering of te hoge uitgaven. Dit risico komt niet tot uitdrukking in dit bedrijfsplan. Er is ook geen gevoeligheidsanalyse gemaakt".

De rendementseis van 10,9% gaat uit van een commercieel bedrijf. De reden dat WNH bestaat is omdat dergelijke rendementen niet behaald kunnen worden (op dit moment). Het gaat dus om de keus die de raad maakt over welk rendement voldoende comfort geeft om eventuele risico's af te kunnen dekken.

Vraag 3: Waarom is er geen gevoeligheidsanalyse opgesteld, waarin mee wordt genomen het risico van overschrijding van investeringsbudgetten?

Hetzelfde geldt voor vertraging in de oplevering: "geen gevoeligheidsanalyse terwijl wij het risico op vertraging in de oplevering schatten als gemiddeld tot hoog. Deze inschatting is mede gebaseerd op het feit dat er nog geen leverings-, afname-, en aannemerscontracten zijn afgesloten."

Warmtevraag. Zelfde verhaal. Geen gevoeligheidsanalyse op aantal aan te sluiten woningen en warmtevraag van Siemens/Stork.

Door WNH is in het verleden al eens een tender voor het primaire net gehouden. Daarnaast zijn voor de secundaire netten en installaties al diverse projecten uitgevoerd. Hierdoor heeft WNH een goed inzicht in de benodigde investeringsbudgetten. Hier is het bedrijfsplan op gebaseerd. Dus WNH heeft goed haar huiswerk gedaan.

In het voorgaande bedrijfsplan (2009) is een uitgebreide gevoeligheidsanalyse gemaakt. Daaruit bleek dat de investering van de infrastructurele werken een gemiddelde gevoeligheid heeft (delta 0,5 – 1,0% op de IRR).

Het voorliggende voorstel gaat uit dat de raad pas de tweede tranche beschikbaar stelt nadat er contracten met Stork, Siemens en AkzoNobel. Op dat moment heeft ook de budgetraming plaatsgevonden op basis van DO (+/- 10% nauwkeurigheid). Afhankelijk van het tijdstip kan het zelfs zijn dat de tender al uitgeschreven is.

De gevoeligheids analyse van het aantal aan te sluiten woningen bevindt zich ook tussen delta 0,5-1,0% IRR. Daarnaast heeft er een forse aanpassing plaatsgevonden (naar beneden) van het aantal woningen en bevindt de hoeveelheid zich op een zeer veilig aantal. De warmtevraag van Stork en Siemens is een gegeven, door studie DOZ onderbouwd.

Vraag 4: Waarom is er geen gevoeligheidsanalyse gemaakt waarbij het risico op vertraging in de oplevering wordt meegenomen?

De aanbevelingen van E&Y (o.a.): "het doorrekenen van additionele gevoeligheden zodat inzicht wordt verschaft in de financiële impact van de projectrisico's". De VVD vindt dat meer invulling gegeven moet worden aan de aanbeveling van E&Y (pag 22, punt 2) om : "de goedkeuring van investeringen te faseren, nadat de investeringsrisico's nader in kaart zijn gebracht, contracten nader zijn uitgewerkt, en de realiseerbaarheid van financiering is getoetst".

Het sterke element uit de businesscase is dat er wordt geïnvesteerd als er projecten zijn. Geen projecten (of vertraging in projecten), dan geen investeringen.

In z'n algemeenheid kan t.a.v. gevoeligheden/risico's worden opgemerkt dat die zijn beoordeeld op hun kansen en financiële gevolgen en vervolgens met behulp van het pakket Naris zijn gekwantificeerd. De uitkomst was dat het beslag op de gemeentelijke weerstandscapaciteit wordt beperkt tot € 0,6 mio.

In de bijlage van het raadsadvies heeft de gemeente enkele antwoorden geformuleerd op vragen uit het E&Y rapport. Daar willen wij echter de volgende kanttekeningen bij plaatsen.

T.a.v. punt 1: Het is prima dat WNH (Warmte Net Hengelo) stelt dat er pas daadwerkelijk wordt geïnvesteerd nadat er contracten liggen met warmte-afnemende partijen, maar E&Y vraagt ook naar aannemerscontracten voor de bouw en het financieringscontract;
Aannemerscontracten en in aansluiting daarop financieringscontracten volgen na (Europese) aanbestedingen.

Vraag 5: Deelt de gemeente het advies van E&Y inzake de aannemerscontracten voor de bouw en het financieringscontract? Zo nee, waarom niet? Zie vorige opmerkingen. Door Grontmij wordt nu het ontwerp verder uitgewerkt. In ieder geval is het DO-budget dan beschikbaar. Dit DO budget wordt gebaseerd op prijzen uit de markt. De definitieve prijzen zijn natuurlijk pas bekend na de tendering.

T.a.v. punt 2: Faseren kan verschillend bedoeld worden. Faseren in de tijd met jaarlijks een aanvullend krediet. Dat is meestal een formaliteit omdat het buitengewoon kostbaar is een lopend project halverwege te stoppen. Faseren kan echter ook betekenen het WNH opdelen in technisch losstaande stukken. Die kunnen dan telkens op hun eigen wenselijkheid/rentabiliteit beoordeeld worden. De VVD denkt dat E&Y het laatste bedoelt en de gemeente het eerste. In dit verband kunnen wij uit de stukken niet opmaken of de nu gevraagde investering in "hardware" van € 1.050.000,= (2de liggend streepje in raadsvoorstel) en de tweede tranche van € 10,4 miljoen één geheel vormen, en of daarmee een in technisch opzicht een afgerond geheel gebouwd wordt.

Vraag 6: Wordt er aan één afgerond geheel gebouwd, of is het denkbeeldig dat op termijn WNH wordt opgedeeld? Zo nee, waarom niet?

Het bedrijfsplan is gebaseerd op Hengelo Zuid. Dit moet als één geheel beschouwd worden. De onderdelen Thales, Gezondheidspark etc. kunnen als losstaande gedeelten beschouwd worden. Daarnaast is de utiliteitsbouw niet meegenomen. Deze kan per geval berekend worden.

De € 10,4 mio heeft vooral betrekking op de backbone met toebehoren.

Overigens, opdeling van WNH, als bedrijf, blijft altijd een optie, mits economisch en bijvoorbeeld uit oogpunt van risicospreiding voordelig. Het zal ook afhangen van de vraag of derden geïnteresseerd zijn mee te doen aan projecten en om daar vervolgens de meest geëigende vorm voor te vinden.

t.a.v. punt 4: Het doorrekenen van (additionele?) gevoeligheden. De gemeente stelt dat dat in het raadsadvies betrokken is. E&Y schrijft dat dat in de door ons genoemde punten onvoldoende gebeurd is. Wat E&Y waarschijnlijk bedoelt, en volgens de VVD zeer noodzakelijk is, is bijv. het tonen wat het effect is van een 20%- en 30%-budget overschrijding op de I.R.R. Dat is namelijk helemaal geen onwaarschijnlijk risico. Hetzelfde geldt voor vertraging en warmtevraag. Het is gebruikelijk om zulke effecten apart te laten zien. Ze kunnen naast elkaar optreden. Uitsluitend bij zo'n overzicht kan iedereen zijn eigen conclusies trekken.

Vraag 7: Door E&Y wordt een 30%-budget overschrijding op de I.R.R. een niet onwaarschijnlijk risico genoemd. Kan door de gemeente inzicht worden gegeven wat de gevolgen zijn van een dergelijke overschrijding?

Onze kengetallen zijn gebaseerd op expertise door externe bureau's aangeleverd en vanuit de reeds uitgevoerde projecten. Hiermee is een 30% budget overschrijding brevet van onvermogen. Refererend naar het bedrijfsplan uit 2009 is een risico analyse op basis van +/- 10% redelijk. Ook in ogeschouw nemend dat voorliggend bedrijfsplan geënt is op de worst casescenario.

MdV,

Het gaat om hoge bedragen, het gaat om veel geld. De second opinion door Ernst & Young heeft bij de VVD veel vragen opgeroepen. Dit rapport was aanvankelijk 'strikt vertrouwelijk', maar tijdens de vergadering van de Commissie Fysiek werd dat predicaat er af gehaald. In afwachting van beantwoording van de door ons voorgelegde analyse en de door ons gestelde vragen zullen wij bepalen of wij de rendementseis en het projectrisico van het WNH aanvaardbaar vinden en derhalve wel of niet gaan instemmen met het raadsvoorstel.

Het predikaat "strikt vertrouwelijk" was er op gezet door E&Y. Het stond op het concept en is blijven staan op de definitieve versie, maar mocht er na telefonisch raadpleging vanaf worden gehaald.

Roel Kok
Raadslid VVD Hengelo